

Rosa (Canina-Gruppen) dumalis FK VÄSTERÅKER E – nyponros E

Växtbeskrivning av Tomas Lagerström
Publicerad i Gröna Fakta 4/1998, Växter för framtiden III. Movium/SLU.

Storvuxen färdig vildros

• Härkomst

Nyponros är en kraftigvuxen vildros som växer över hela södra Sverige upp till Dalälven och norr därom endast i ett kustnära område upp till Höga kusten. Blandas ofta ihop med stenrosen *R. canina* som är en sydligare mindre härdig ros med större krav på mark och mikroklimat. Stenrosen är vanlig i Skåne och Blekinge och förekommer sedan längre norrut huvudsakligen längs kusten till norra Uppland och vid de stora sjöarna.

• Beskrivning

Nyponros bildar täta överhängande ruggar 2-2,5 m höga. De kraftiga och styva årsskotten är rödgröna och i solbelysta lägen kraftigt violettffärgade, på senhösten också försedda med dagg (vaxskikt).

Stenrosens skott är huvudsakligen gröna. Skotten är tätt beväpnade med kloformade kraftiga taggar, mer böjda än stenrosens. Nyponrosen kan förökas sig vegetativt med rotskott. Bladverket är kalt till gleshårigt och blådagligt med småbladen mer rundade och inte så långt utdraget spetsiga, kala och varmt gröna som stenrosen har. Blommorna sitter enskilda eller få tillsammans. De är relativt stora 5-8 cm i diameter, djuprosa till nästan vita. Nyponrosens nypon mognar i september och är högröda och snabbt mjuka i motsats till stenrosens mycket sent mognande och mer orangefärgade och mycket hårda nypon. Nyponrosens foderblad är utspärrade medan stenrosens är nedvikta.

• Ståndort/Användning

Nyponrosen har relativt små krav på mark och kan växa i soliga lägen på friska till torra jordar på lera till grus. Härdighet zon 4(5).

Nyponros rekommenderas i första hand till planteringar i landskapet, i brynsituationer i naturlika planteringar och parker. Det är en mycket lämplig växt för viltskyddsplantering. E-materialet skulle kunna tillföra en ökad härdighet som underlag för förädlade rosor. Lämpligt plantmaterial är 2-åriga täck- eller barrotade häck- och landskapsplantor.

• Sortegenskaper

E-materialet härstammar från en naturpopulation från Uppsala-trakten, där denna art är mycket rikligt förekommande. Sedan mitten av 1980-talet har frö från detta bestånd samlats in till plantproduktion. I en pågående studie på inst. f. skogsgenetik, SLU, Ultuna har vi kunnat konstatera att det föreligger en tydlig skillnad i klimatanpassning mellan den sydsvenska och den mellansvenska populationen som ingått i försöket.

Plantor från den sydsvenska populationen invintrar betydligt senare än den lokala och drabbas därför ofta av skador av höstfrost på de starkväxande årsskotten. Skadorna varierar från att endast en mindre del till att hela skottet dör. Däremot har vi inte kunnat konstatera några skillnader i tidpunkt för start på våren mellan populationerna. Försöket kompletterades 1996 med en population från Bohuslän samt en från Höga kusten-området. Hittills tyder resultaten från försöket på att ett par populationer bör ingå i plantskolesortimentet för att kunna förse växtanvändare i landets olika delar med ett klimatanpassat växtmaterial. Rosstudierna har finansierats med anslag från Naturvårdsverket och Världsnaturfonden.

Nyponros förökas med frö. Fröet kräver lång stratifieringstid och gror först andra året efter att stratifiering startats.

• Litteratur

Aldén, B. m fl 1998. Kulturväxtlexikon. LT. (under utgivning)
Krussman, G. 1976. Handbuch der Laubgehölze, Band 3, 2. Auflage. Paul Parey
Mossberg, B., Stenberg, L. 1992 Den nordiska floran. W & W.